

ירושלים, ל' אדר ב' תשע"ד
3 במרץ 2014

פילנתרופיה של ישראלים 2009–2011 Philanthropy of Israelis 2009-2011

פילנתרופיה של ישראלים כוללת את סך ההעברות הכספיות (תרומות) המגיעות למלכ"רים ממשקי בית, מחברות ומעוזבונות בישראל.

- בשנים 2009 – 2011 סך הפילנתרופיה של ישראלים נע בין 4.7–5.7 מיליארד ₪, גידול כולל של 21%.
- פילנתרופיה של ישראלים מהווה כ- 40% מן התרומות המגיעות למלכ"רים מישראל ומחו"ל.
- 65% מן הפילנתרופיה של ישראלים מגיעה ממשקי בית, מתרומות שמתחת ל- 100 אלף ₪.
- פילנתרופיה של ישראלים מהווה 0.6% מהתמ"ג, לעומת הפילנתרופיה בארצות הברית המהווה 1.7% מהתמ"ג בארצות הברית.
- תרומות ממשקי בית בישראל מהוות 1.2% מתוך ההכנסה הפנויה של כלל משקי הבית, לעומת 1.9% בארצות הברית.
- 22% מן הפילנתרופיה של ישראלים מדווחות לצורך זיכוי ממס.

פילנתרופיה של ישראלים

פילנתרופיה של ישראלים כוללת את סך ההעברות הכספיות (תרומות) המגיעות למלכ"רים ממשקי בית, מחברות ומעוזבונות בישראל.

"סקר הכנסות מלכ"רים 2009 – 2011", הוא סקר חדש שערכה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בשיתוף עם "יכולים נותנים" ויד הנדיב. מטרת הסקר הן: לאמוד את היקף הפילנתרופיה של ישראלים לפי מקור וגודל התרומות, ולהשוות אותה למקורות הכנסה אחרים של מלכ"רים. במסגרת הסקר נשלח שאלון נייר¹ למלכ"רים, אשר התבקשו לפרט את כלל הכנסותיהם בשנים 2009–2011, ולמפות את הכנסותיהם מפילנתרופיה של ישראלים לפי מקור וגודל התרומות. בסך הכל כלל הסקר מדגם של 408 מלכ"רים מכל תחומי הפעילות, המייצגים את כלל המלכ"רים בישראל שהכנסתם עולה על 500 אלף ₪ בשנה.

"יו"ר יכולים נותנים", שוקי ארליך, אמר כי "יוזמת יכולים נותנים" היא קבוצה של תורמים פרטיים ישראלים, הפועלת במטרה להגדיל את מעגל הנתינה הפרטית בקרב בעלי היכולת בישראל ולעודד אותם לתרום מההון האישי למטרות חברתיות. המגזר השלישי בישראל זקוק למשאבים כספיים שאינם תלויים בממשלה על מנת לפתח שירותים חדשניים ולתת מענה מהיר וגמיש לצרכים חברתיים. לתרומה הפרטית קיים ערך לאומי אשר באמצעותו ניתן ליצור שינוי חברתי המקדם עשייה, יזמות וחדשנות חברתית".

¹ קישור לשאלון בדף הסקר באתר הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה:

"סקר הפילנתרופיה שנערך לראשונה בישראל בשיתוף הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הינו יוזמה של יכולים נותנים ובא במטרה לקבל נתונים מהימנים לגבי היקפי ומאפייני הפילנתרופיה הישראלית ובאמצעותם למדוד ולקבוע אחרי מגמות הנתינה הכספית בישראל.

שמחנו לזהות באמצעות הסקר כי באומדן ראשון זה של פילנתרופיה ישראלית, קיימת בישראל נתינה פרטית הנמצאת במגמת עלייה מתעצמת, העומדת על שיעור גידול של 21% בין השנים 2009 – 2011. לצד ממצאים אלה, אנו למדים כי הנתינה הפרטית מקרב בעלי היכולת בישראל עדין דורשת התייחסות ומתיישבת עם המטרות שהציבה לעצמה יוזמת "יכולים נותנים" – לעודד ולהגדיל באופן משמעותי נתינה פרטית אסטרטגית בקרב אוכלוסייה זו. קבוצת יכולים נותנים מאמינה כי באמצעות שינוי תרבות הנתינה - ניתן יהיה להמשיך את הצמיחה של הנתינה הפרטית המשמעותית ולאורך זמן לתועלת המגזר השלישי הממלא תפקיד כה חשוב בחברה הישראלית".

פילנתרופיה של ישראלים כחלק מהכנסות מלכ"רים

הכנסות מלכ"רים מגיעות מהעברות ממגזר הממשלה (50%–51% מהכנסות מלכ"רים בשנים 2009 – 2011), ממכירת שירותים, מריבית ומרכוש (34%–36%), ומהעברות מהמגזר הפרטי (14%–16%). העברות מהמגזר הפרטי כוללות: "העברות בעין" – שהן העברות של מוצרים ושירותים (בשונה מהעברות כספיות), העברות ממלכ"רים אחרים, פילנתרופיה מחו"ל ופילנתרופיה של ישראלים. חלקה של הפילנתרופיה של ישראלים מתוך הכנסות המלכ"רים נע בין 4.4% בשנים 2009 – 2010, ל- 4.7% בשנת 2011. זאת, בהשוואה לחלקה של הפילנתרופיה מחו"ל אשר נע בין 6.0%–6.9% באותן שנים (לוח 1).

לוח 1. התפלגות הכנסות מלכ"רים לפי מקור ושנה

שנה	סך הכל	העברות ממגזר ממשלה	הכנסות ממכירות, מריבית ומרכוש	העברות בעין	העברות ממלכ"רים	פילנתרופיה מחו"ל	פילנתרופיה של ישראלים
2009	100.0	50.0	35.3	0.8	2.6	6.9	4.4
2010	100.0	50.5	35.7	1.0	2.4	6.0	4.4
2011	100.0	50.3	34.0	2.2	2.1	6.7	4.7

פילנתרופיה של ישראלים בהשוואה לפילנתרופיה מחו"ל

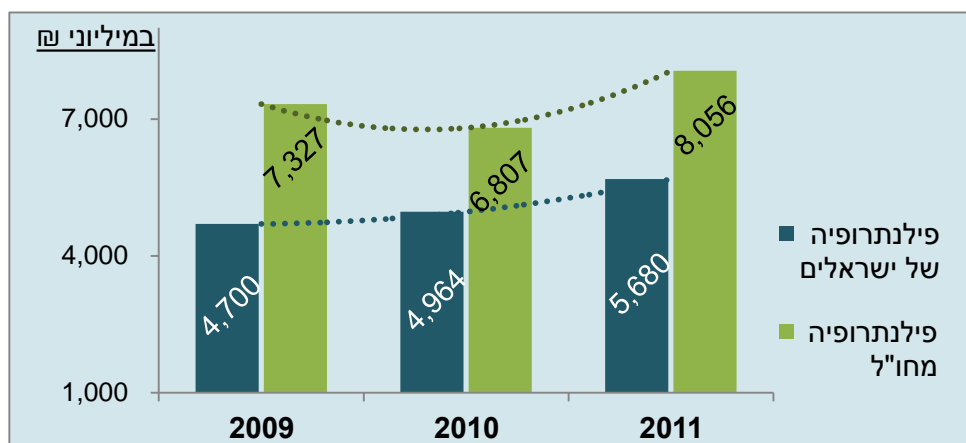
פילנתרופיה של ישראלים עלתה מ- 4.7 מיליארד ₪ בשנת 2009, ל- 5.7 מיליארד ₪ בשנת 2011. הפילנתרופיה מחו"ל עלתה מ- 7.3 מיליארד ₪ בשנת 2009, ל- 8.0 מיליארד ₪ בשנת 2011. לפיכך, הפילנתרופיה של ישראלים מהווה כ- 40% מסך הפילנתרופיה – מישראל ומחו"ל – המגיעה למלכ"רים.

פילנתרופיה של ישראלים נמצאת בעליה. כך, בשנת 2010 היא גדלה ב- 5.6% לעומת שנת 2009, ובשנת 2011 היא גדלה ב- 14.4% לעומת שנת 2010. לעומתה, הפילנתרופיה מחו"ל² קטנה בשנת 2010 ב- 7.1%, וגדלה ב- 18.3% בשנת 2011. בסך הכל בין השנים 2009 – 2011, הפילנתרופיה של ישראלים גדלה ב- 21% לעומת גידול של 10% בפילנתרופיה מחו"ל³ (תרשים 1).

² הפילנתרופיה מחו"ל המגיעה למלכ"רים לא כוללת את הפילנתרופיה מחו"ל אשר מגיעה למוסדות לאומיים (הסוכנות היהודית, קק"ל וקרן היסוד). סך הפילנתרופיה מחו"ל למוסדות לאומיים היה 772 מיליון ₪ בשנת 2009, 1,074 מיליון ₪ בשנת 2010, ו- 1,020 מיליון ₪ בשנת 2011.

³ בערך דולרי, הפילנתרופיה מחו"ל היתה 1,862.9 מיליון \$ בשנת 2009, 1,823.6 מיליון \$ בשנת 2010, ו- 2,158.0 בשנת 2011. כך שבערך דולרי, הפילנתרופיה מחו"ל קטנה רק ב- 2.1% בשנת 2010, וגדלה ב- 18.4% בשנת 2011. גידול כולל של 15.8%.

1. תרשים 1. פילנתרופיה של ישראלים ופילנתרופיה מחו"ל לפי שנה

פילנתרופיה של ישראלים לפי מקור

פילנתרופיה של ישראלים מגיעה משלושה מקורות: ממשקי בית (69%–73%), מחברות (25%–28%) ומעזבונות (2%–3%). התרומות ממשקי בית גדלו בין השנים 2009 – 2011 (ב- 13% בשנת 2010, וב- 11% בשנת 2011). לעומתן, התרומות מחברות קטנו בשנת 2010 ב- 5%, וגדלו בשנת 2011 ב- 24%. יחד עם זאת, בין השנים 2009 – 2011, בסך הכל התרומות ממשקי בית ומחברות גדלו (גידול כולל של 25% בתרומות משקי בית, ו- 18% בתרומות חברות, לעומת קיטון כולל של 36% בתרומות מעזבונות) (לוח 2).

לוח 2. פילנתרופיה של ישראלים לפי מקור ושנה

שנה	מקור התרומה		
	מעזבונות	ממשקי בית	מחברות
2009	157	3,225	1,318
2010	86	3,628	1,250
2011	100	4,026	1,554
שינוי בין 2009 – 2011	- 36	25	18
			סך הכל
			במיליוני ₪
			4,700
			4,964
			5,680
			באחוזים
			21

פילנתרופיה של ישראלים: טווחי התרומה

מרבית הפילנתרופיה של ישראלים מגיעה מתרומות ממשקי בית, שגודלן מתחת ל- 100 אלף ₪ (בין 63%–66% בשנים הנסקרות). חלקן היחסי של התרומות משלושה טווחי התרומה הנסקרים, משתנה בהתאם למקור התרומה. כך, בעוד שהרוב המכריע של תרומות המגיעות ממשקי הבית הן תרומות קטנות, שמתחת ל- 100 אלף ₪ בכל שלוש השנים (91%–92%), הרי שחלקן הגדול ביותר של תרומות המגיעות מחברות הן תרומות שמעל 500 אלף ₪ בכל שלוש השנים (40%–45%). התפלגות טווחי התרומה של תרומות המגיעות מעזבונות איננה קבועה בכל שלוש השנים; כך שבשנת 2009 מרבית התרומות מעזבונות הן תרומות שמתחת ל- 100 אלף ₪ (58%), לעומת השנים 2010 - 2011 שבהן מרבית התרומות מעזבונות הן תרומות שמעל 500 אלף ₪ (64%–81%) (לוח 3).

לוח 3. התפלגות הפילנתרופיה של ישראלים לפי מקור, גודל ושנה

טווח התרומה				מקור
מעל 500 אלף ₪	בין 100 – 500 אלף ₪	עד 100 אלף ₪	סך הכל	
באחוזים				
2009				
45.2	25.1	29.7	100.0	מחברות
5.2	2.8	92.0	100.0	ממשקי בית
22.2	20.0	57.8	100.0	מעזבונות
2010				
40.4	20.8	38.8	100.0	מחברות
6.4	2.7	90.9	100.0	ממשקי בית
81.2	13.1	5.7	100.0	מעזבונות
2011				
41.1	27.1	31.8	100.0	מחברות
6.2	2.4	91.4	100.0	ממשקי בית
63.7	10.0	26.3	100.0	מעזבונות

גובה התרומה הממוצעת בכל אחד מטווחי התרומה, גם הוא שונה בהתאם למקור התרומה. כך למשל, בטווח התרומה של תרומות מתחת ל- 100 אלף ₪, התרומה הממוצעת ממשקי בית היא הנמוכה ביותר ונעה בין 3,000 – 4,000 ₪. לעומת התרומה הממוצעת מחברות בטווח זה, אשר נעה בין 20,000 – 38,000 ₪ (לוח 4)⁴.

לוח 4. גובה תרומה ממוצעת לפי מקור, גודל ושנה

טווח התרומה			מקור
מעל 500 אלף ₪	בין 100 - 500 אלף ₪	עד 100 אלף ₪	
באלפי ₪			
2009			
3,942	209	20	מחברות
1,533	204	3	ממשקי בית
1,330	236	14	מעזבונות
2010			
3,148	197	38	מחברות
1,816	146	4	ממשקי בית
1,429	284	41	מעזבונות
2011			
2,774	213	23	מחברות
1,581	126	4	ממשקי בית
1,752	167	61	מעזבונות

⁴ היות שהסקר הופנה למקבלי התרומות – המלכ"רים – הרי שהנתונים אודות טווחי התרומות מעידים על גודל התרומות שהתקבלו במלכ"רים, ולא בהכרח על גודל התרומות שנתנו משקי בית או חברות (היות שמשק בית או חברה עשויים לתרום למספר מלכ"רים).

יעדי הפילנתרופיה של ישראלים

הפילנתרופיה של ישראלים מגיעה למלכ"רים מכל תחומי הפעילות. החלק הגדול ביותר של הפילנתרופיה של ישראלים, בכל שלוש השנים הנסקרות, הגיע למלכ"רים מתחום הרווחה (בין 37%–41%), ולמלכ"רים בתחום החינוך ומחקר (בין 20%–22%). מלכ"רים מתחום הרווחה הם מהיעדים העיקריים של הפילנתרופיה משלושת המקורות. לעומת כלל הפילנתרופיה של ישראלים בשנת 2011, היעדים העיקריים של הפילנתרופיה מחו"ל באותה שנה, הם מלכ"רים מתחום הפילנתרופיה וההתנדבות⁵ (41% מכלל התרומות), ומלכ"רים מתחום החינוך והמחקר (26%) (לוח 5).

לוח 5. פילנתרופיה מישראל ומחו"ל לפי מקור ויעד, לשנת 2011

מקור התרומה					יעדי הפילנתרופיה: תחום פעילות המלכ"רים המקבלים
מישראל			מחו"ל		
מעזבונות	ממשקי בית	מחברות	סך הכל מישראל	סך הכל מחו"ל	
100	4,026	1,554	5,680	8,056	סך הכל
					סך הכל
100%	100%	100%	100%	100%	תרבות, בידור וספורט
3%	4%	3%	4%	4%	חינוך ומחקר
10%	24%	12%	20%	26%	בריאות
51%	0%	6%	3%	8%	רווחה
29%	41%	35%	39%	8%	ארגוני סביבה, סינגור, שיכון ועובדים
0%	2%	17%	6%	9%	דת
0%	20%	2%	15%	4%	פילנתרופיה והתנדבות
7%	9%	25%	13%	41%	

פילנתרופיה של ישראלים המדווחת לצורך זיכוי ממס

היקף התרומות אשר דווחו לצורך זיכוי ממס על ידי משקי בית וחברות חושב מתוך מקורות מנהליים של מס הכנסה. סך כל התרומות המדווחות לצורך זיכוי ממס גדל מ - 1.0 מיליארד ₪ בשנת 2009 ל- 1.3 מיליארד ₪ בשנת 2011. התרומות מחברות, המדווחות לצורך זיכוי ממס, מהוות בין 51%–53% מכלל התרומות המדווחות. תרומות גדולות - מעל 500 אלף ₪ - מחברות, מהוות את החלק הגדול ביותר של תרומות מדווחות (32%–34% מכלל התרומות המדווחות) (לוח 6).

⁵ תחום הפילנתרופיה וההתנדבות כולל בעיקר מלכ"רים אשר הפעילות המרכזית שלהם היא פעילות מימון: כלומר, איסוף וגיוס תרומות ממקורות שונים, וחלוקתן למלכ"רים אחרים וליחידים.

לוח 6. סך התרומות המדווחות לצורך זיכוי מס, לפי מקור, גודל ושנה

טווח התרומה				מקור
מעל 500 אלף ₪	בין 100 - 500 אלף ₪	עד 100 אלף ₪	סך הכל	
במיליוני ₪				
2009				
501	147	368	1,016	סך הכל
348	87	92	526	מחברות
154	60	277	490	ממשקי בית
2010				
547	180	419	1,146	סך הכל
390	118	104	612	מחברות
158	62	315	534	ממשקי בית
2011				
624	208	443	1,275	סך הכל
409	128	114	652	מחברות
215	80	329	624	ממשקי בית

מהשוואה בין הנתונים המנהליים אודות תרומות ממשקי בית ומחברות המדווחות לצורך זיכוי מס, ובין נתוני הסקר אודות כלל התרומות ממשקי בית ומחברות, ניתן להסיק מה חלקן של התרומות המדווחות מכלל התרומות. כך, בשנים 2009 – 2011 22% מכלל התרומות מדווחות לצורך זיכוי מס (בממוצע, 44% מכלל התרומות המגיעות מחברות מדווחות לצורך זיכוי מס, לעומת 15% מכלל התרומות המגיעות ממשקי בית).

הפילנתרופיה של ישראלים לעומת הפילנתרופיה בארצות הברית⁶

הפילנתרופיה בארצות הברית עלתה מ- 233 מיליארד \$ בשנת 2009 ל- 262 מיליארד \$ בשנת 2011. שיעור הגידול של הפילנתרופיה בארצות הברית היה 8.2% בשנת 2010 לעומת השנה הקודמת, והתמתן ל- 4% בשנת 2011, (וזאת לעומת שיעור הגידול בישראל שעלה מ- 5.6% ל- 14.4% באותן שנים). בסך הכל, הגידול הכולל של הפילנתרופיה בארצות הברית בין השנים 2009 – 2011 היה 12% (לעומת 21% בישראל).

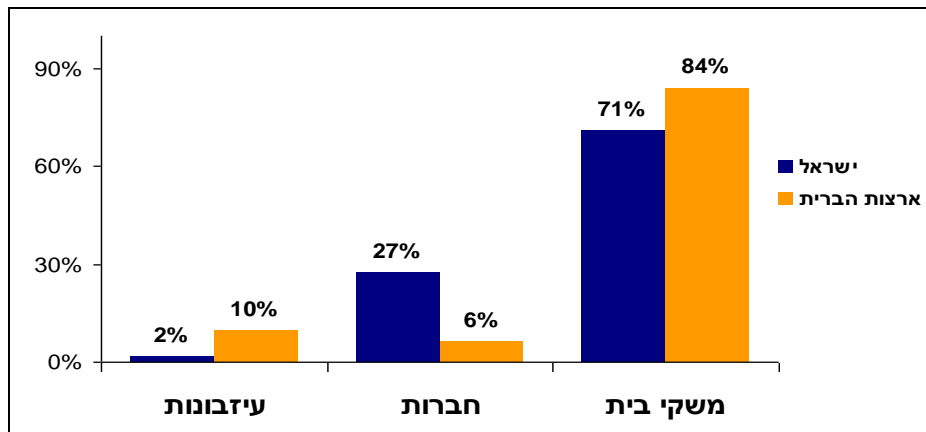
פילנתרופיה לפי מקור

בשנת 2011 התרומות של משקי בית בישראל היוו 71% מסך הפילנתרופיה, לעומת 84% בארצות הברית. עוד עולה מהנתונים, ששיעור התרומות המגיעות מחברות בישראל (27%), גבוה משיעור התרומות המגיעות מחברות בארצות הברית (6%) (תרשים 2).

⁶ הפילנתרופיה בארה"ב כוללת את סך התרומות שניתנו למלכ"רים בארה"ב ממשקי בית, מחברות ומעיצובנות, כפי שעולה מפרסום : GIVING USA, 2013

Giving USA. (2013). *The Annual Report on Philanthropy for the Year 2012*. Giving USA Foundation.

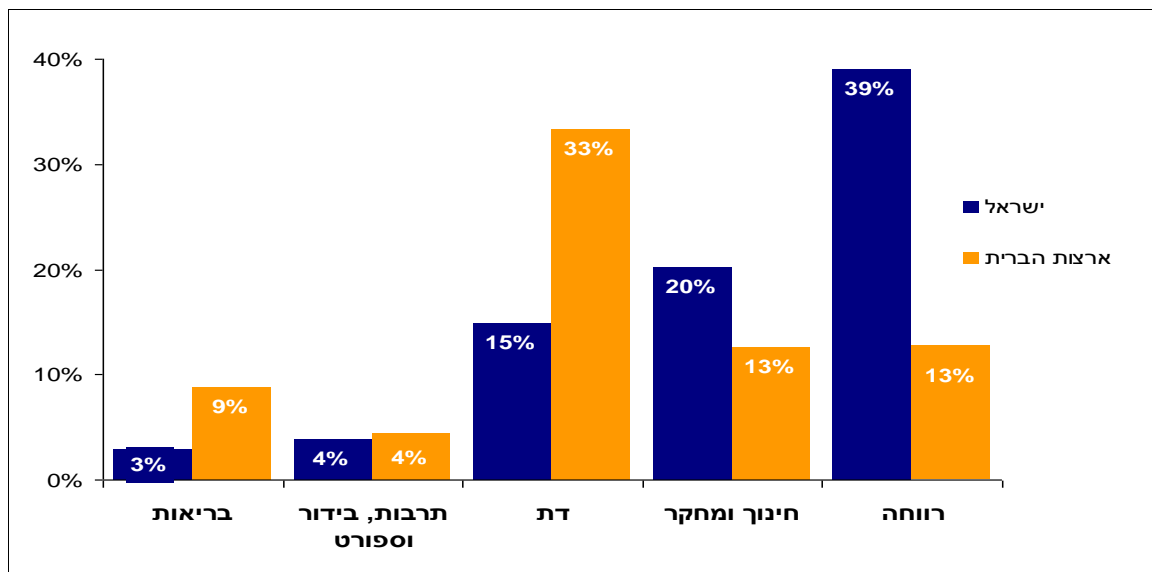
תרשים 2. פילנתרופיה לפי מקור, בשנת 2011

פילנתרופיה לפי יעד

יעדי הפילנתרופיה העיקריים הן בישראל והן בארה"ב, הם מלכ"רים מתחום הרווחה, החינוך והמחקר והדת. יחד עם זאת, בישראל היעד המרכזי של התרומות הוא מלכ"רים בתחום הרווחה (39% מהפילנתרופיה, לעומת 13% בארצות הברית). ואילו בארצות הברית, היעד המרכזי של התרומות הוא מלכ"רים בתחום דת (33% מהפילנתרופיה, לעומת 15% בישראל) (תרשים 3).

תרשים 3. פילנתרופיה לפי יעד, בשנת 2011

אינדיקטורים כלליים לפילנתרופיה

סך הפילנתרופיה כאחוז מהתמ"ג, שומר על יציבות בשנים 2009 - 2011 הן בארצות הברית והן בישראל. בישראל אחוז הפילנתרופיה מהתמ"ג עומד על 0.6%, לעומת הפילנתרופיה בארצות הברית המהווה 1.7% מהתמ"ג בארצות הברית. אחוז תרומות משקי בית מתוך ההכנסה הפנויה של כלל משקי הבית בישראל⁷ נע בין 1.1% בשנת 2009, ל- 1.2% בשנים 2010-2011, לעומת 1.9% בארצות הברית בכל שלוש השנים. סך הפילנתרופיה של ישראלים לנפש נעה בין 628 - 742 ₪ בין השנים 2009 - 2011, לעומת הפילנתרופיה לנפש בארצות הברית, אשר נעה בין 767 - 845 \$⁸.

⁷ מקור הנתונים: סקר הוצאות משקי בית, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
⁸ מספר הנפשות בישראל ובארצות הברית מתוך נתוני ה-OECD